

og sætte dem selv istand til at anvende deres Kræfter, indtil de naae dem indenfor de Aar, som ligge mellem det 13de og 14de. Naar man holder dem indenfor de Grændser, hvor de da kunne finde deres Erhverv, saa vil man see, at man just gjør den Udvikling, man attraaer og ønsker, umulig. Det er altsaa kun en Forsømmelse af at udvikle den Deel af Lovgivningen, som sætter Tvang i dette Middel. Den Banfelighed behøver ikke den, der giver Lovforslaget her, at rydde af Veien; thi det berøer kun paa Regjeringen at møde det ved en anden Maade at udvikle Tvangsmidlet paa. Det er det, som skal gjøres, det kaster aldeles ikke Betydningen af Muletsystemet overende; thi Muletsystemet har altid befundet sig lige overfor denne Aldersgrændse, hvor Skoletvungen hørte op; men det sætter Aldersgrændsen anderledes, og giver derved Muletsystemet, om man vil, en noget ringere Betydning. Men lader os spørge os selv: har Muletsystemet nogen væsentlig og virkelig Betydning, og kan det nogenstunde sættes igjennem i sit fulde Omraade? Jeg troer ikke, at man skal finde et Sogn — eller idetmindste skal det være saa — i hele Landet, hvor der jo findes en vis Gftergivenesshed med Hensyn til Muletterne; intetsteds inddrives de med Strengthed, og mange Steder sees man saameget som muligt gjennem Fingre hermed. Muletsystemet er altsaa besejret i Virkeligheden, førend vi komme herhen og berøve dette samme System Endeel af den Støtte, som det fandt i den anden Begrændsning. Vi berøve det kun, som sagt, Endeel deraf. Det ærede Medlem for Maribo Amts 4de Valgfreds (Monrad) har altsaa neppe Ret, naar han siger, at vi angribe Systemet, uden at sætte noget Andet i Stedet. Vi finde et allerede, om jeg maa bruge det Udtryk, raadent System, et i sit inderste Væsen ubrugbart System; thi det er ubrugbart i sit inderste Væsen, og nu søge vi at finde i den ene Retning en taalelig Udvei deraf. At vi ikke finde det i den anden Retning, det ligger ganske simpelt deri, at vi behøve en Støtte for vor Bøgstang, for ogsaa at faae Herredomme over den anden Deel af denne uformellige og raadne Mæsse. Det er et Hvilepunkt for denne Bøgstang, som jeg for min Part søger i denne

Lov. Naar det ærede Medlem siger, at han tvivler paa, naar et andet heelt System foreslaa, at han saa vilde stemme for det, saa er det egentlig Forskjellen mellem ham og mig; thi jeg tvivler ikke om, at jeg vilde stemme for et andet System, og jeg frygter altsaa ikke for at anlægge mit Hvilepunkt, hvorpaa jeg med Sikkerhed engang i sin Tid skal kunne anlægge Bøgstangen for at faae dette System bort. Jeg er overbevist om, at, naar kun denne Steen er lagt hen som Hvilepunkt, saa vil Bøgstangen blive lagt om af Mange af dem, som for Dieblirket synes at holde paa Systemet. De holde paa Systemet, ingenlunde fordi de erkjende det for brugbart eller anvendeligt i sin nærværende Stikfelse, men fordi de haabe, at Tiden skal glide hen og Systemet engang træde frem i en bedre Stikfelse og blive opretholdt. Men, naar de ville have Systemet opretholdt, saa skulle de selv træde frem med et Forslag til en ny Anordning, hvori dette System bliver opfrisket, og hvor det bevises os, at det kan være brugbart. Saalange jeg ikke sees dette, holder jeg mig overbevist om, at det ikke kan bruges, fordi jeg troer, at det i sin nærværende Stikfelse har vist sig aldeles ubrugeligt. Det er fra denne Side, jeg betragter nærværende Forslag. Jeg veed meget vel, at det bortskaffer en af Støtterne for det nærværende System; men jeg veed ligesaavel, at det nærværende System er aldeles hullet, at det ikke bruges, og at det, hvor det bruges, da bruges med en saadan Vilkaarlighed, at det gaaer med det, som med Søndagsanordningen, at man ikke længere i den Stikfelse kan overlade den i deres Hænder, som kunne misbruge den, og som idetmindste benytte den i den ene By paa en Maade, der er meget forskjellig fra den, hvorpaa den anvendes i en anden By.

Formanden: Rigsdagsmanden for Randers Amts 3die Valgfreds har Ordet.

Condrup: Jeg har rigtignok ikke begjæret Ordet, men jeg vil dog gjøre en lille Bemærkning. Hvad den sidste ærede Taler ytrede i sit første Foredrag, var det mig en sand Glæde at høre. Hans Udvikling i det Hele syntes mig at være velbegrundet, og det har undret mig meget, at den høiarværdige Rigs-